

Список бібліографічних посилань: 1. Рось Г. В. Особливості правового регулювання підстав до закриття кримінального провадження. *Форум права*. 2015. № 3. С. 200–204. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_3_36.pdf (дата звернення: 18.10.2018). 2. Рось Г. В. Деякі питання правового регулювання підстав до закриття кримінального провадження // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 груд. 2014 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2014. С. 123–125. 3. Ляш А. О., Благодир С. М. Закриття кримінального провадження за новим КПК України: деякі питання. *Адвокат*. 2013. № 1 (48). С. 25–28. 4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147a-19> (дата звернення: 18.10.2018). 5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування : закон України від 16.11.2017 № 2213-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2213-19> (дата звернення: 18.10.2018).

Одержано: 19.10.2018

УДК 343.98

Ігор Миколайович РЯБІНІН,

головний судовий експерт відділу вибухо-технічних
та пожежно-технічних досліджень Харківського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОЇ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Судова пожежно-технічна експертиза (СПТЕ) базується на знаннях у сфері: фізики та хімії горіння; термодинаміки та теплопередачі; електротехніки; матеріалознавства; законодавства щодо вимог пожежної безпеки; особливостей гасіння пожеж та ін. Основними завданнями СПТЕ є: встановлення первинного вогнища пожежі (осередку пожежі); встановлення джерела запалювання; визначення механізму виникнення неконтрольованого горіння (пожежі); визначення комплексу причин та обставин, що обумовили розвиток пожежі; встановлення технічної причини пожежі тощо. Предметом СПТЕ є: дослідження процесу утворення горючого середовища; дослідження умов та обставин виникнення у горючому середовищі або внесення в нього джерела запалювання; дослідження поширення горіння та його відображення в слідах термічного впливу; дослідження ступеню реалізації на об'єкті вимог нормативно-законодавчих актів у сфері пожежної безпеки; дослідження причинно-наслідкового зв'язку між недотриманням вимог пожежної безпеки (ПБ) та технічною причиною виникнення пожежі. Об'єктами СПТЕ є: вогнище пожежі (місце пожежі) та предмети речової обстановки зі слідами термічного впливу та продуктів горіння; матеріальні носії інформації із даними щодо обставин виникнення і розвитку пожежі (матеріали справи про пожежу). Відповідно до предмета та об'єкта дослідження СПТЕ може бути умовно поділена на: експертизу обставин виникнення та поширення пожежі; експертизу протипожежного стану об'єкта; експертизу відповідності дій аварійно-рятувальних підрозділів при гасінні пожежі вимогам нормативних документів.

Першою особливістю дослідження СПТЕ, що впливає як на часові витрати, так і на якість її проведення, є певна специфіка об'єктів дослідження. У багатьох випадках єдиною інформаційною базою СПТЕ є не натурний об'єкт (місце пожежі), а надані на дослідження документи про пожежу. Як правило, такі експертизи призначаються через деякий час після початку розслідування події. Друга особливість дослідження СПТЕ – повнота і якість наданої інформації. До інформаційних матеріалів, у яких містяться вихідні дані для виконання

пожежно-технічних експертиз, відносяться: протокол огляду місця події зі схемами; акт про пожежу; плани (схеми) будівель, споруд, приміщень, місцевості; електричні схеми; технологічні регламенти виробництва; схеми технологічних процесів; дані про час виникнення, виявлення, повідомлення, локалізації та ліквідації пожеж; свідчення очевидців і учасників гасіння пожежі про обставини її виникнення та розвитку; розміри та характеристика термічних пошкоджень будівельних конструкцій, речовин, матеріалів та їх характерні ознаки; відомості про вид, кількість, розміри згорілого та пошкодженого майна; відомості про речовини і матеріали, що застосовуються у виробництві або що зберігаються; відео та аудіо записи, що стосуються досліджуваної пожежі тощо.

Орієнтовний перелік питань, що можуть бути поставлені при проведенні судової пожежно-технічної експертизи, наведено в Науково-методичних рекомендаціях з питань підготовки і призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 03 листопада 1998 року за № 705/3145 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26 грудня 2012 року № 1950/5). Разом з цим, деякі з цих питань, на думку автора, не відповідають окремим положенням методик СПТЕ і прийнятій в експертній практиці термінології. В зв'язку з цим пропонується наступний перелік питань:

Де було сформоване первинне вогнище пожежі?

Яке джерело запалювання зумовило займання горючого середовища (матеріалу, речовини) у місці формування первинного вогнища пожежі?

Яка технічна причина пожежі?

Який час тривала пожежа?

Чи знаходиться технічна причина пожежі в причинно-наслідковому зв'язку з невиконанням вимог пожежної безпеки?

Якими пожежонебезпечними властивостями характеризуються надані на дослідження матеріали (речовини)?

Чи можливе загоряння даної речовини (матеріалу) від даного джерела запалювання?

Чи можливе самозагоряння даних речовин (матеріалів) за певних умов?

Яка температура самозаймання даної речовини (матеріалу)?

Яка максимальна температура горіння даних матеріалів?

Чи відповідав (відповідає) стан об'єкта вимогам пожежної безпеки?

Чи належним чином використовувалась протипожежна техніка під час гасіння пожежі?

Чи відповідали дії особового складу пожежно-рятувальних підрозділів, які приймали участь у гасінні пожежі, вимогам нормативних документів та пожежно-тактичним прийомам оперативних дій?

Даний перелік не є вичерпаним. Дуже часто питання, що вирішуються СПТЕ мають комплексний характер і для їх вирішення необхідні спеціальні знання в інших галузях знань – електротехніці, хімії, металографії тощо. В разі виникнення утруднення з вибором предмета дослідження слідчий може отримати консультацію судового експерта.

Список бібліографічних посилань: 1. Пожарно-техническая экспертиза / А. И. Федотов и др. М. : Стройиздат, 1986. 271 с. 2. Мегорский Б. В. Методика установления причин пожаров (основные положения методики и основы пожарно-технической экспертизы). М. : Стройиздат, 1966. 347 с.

Одержано 18.10.2018

УДК 343.985

Тетяна Іванівна САВЧУК,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри криміналістики
та судової експертології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8024-5136>;

Олена Володимирівна НЕКРАСОВА,

викладач вищої категорії ЦК «Педіатричних дисциплін»

Харківського обласного медичного коледжу

КОНСУЛЬТАТИВНА ДОПОМОГА ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ МЕДИЦИНИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ

Сфера охорони здоров'я останнім часом все більше потерпає від великої кількості злочинних посягань. Суб'єктами таких посягань є, в першу чергу, медичні працівники. Шкода, яка наноситься злочинами, вчиненими вказаними особами має різний характер. Це може бути фізична шкода здоров'ю людини, матеріальна шкода, а також моральна шкода людині та шкода діловій репутації юридичної особи або авторитету органів державної влади. Тому протидія злочинам, вчиненим медичними працівниками повинна бути одним пріоритетних напрямків діяльності правоохоронних органів.

За чинним Кримінальним кодексом України злочини, що вчиняються медичними працівниками, зосереджено у кількох різних розділах Особливої частини, а саме: 1) злочини проти життя та здоров'я особи – неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби; розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту особи чи іншої невиліковної хвороби; незаконне проведення абортів; незаконна лікувальна діяльність; ненадання допомоги хворому медичним працівником; неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником; порушення прав пацієнта; незаконне проведення дослідів над людиною; порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини; насильницьке донорство; незаконне розголошення лікарської таємниці; 2) злочини проти свободи, честі та гідності особи – підміна дитини; незаконне поміщення в психіатричний заклад; 3) злочини проти довкілля – приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення; 4) злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення – викрадання, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем; незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин; порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням; порушення правил поведінки з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами; 5) злочини у сфері службової діяльності - зловживання владою або службовим становищем; перевищення влади або службових повноважень; службове підроблення; службова недбалість тощо.

Зважаючи на специфіку та різноманітність вказаних злочинів їх розслідування потребує від правоохоронних органів застосування всіх допустимих та можливих засобів для встановлення обставин справи. Одним із таких засобів є використання консультативної допомоги спеціаліста. Перш за все це зумовлено характерними особливостями сфери, в якій вчиняються злочини, різноманітністю спеціальних знань, потреба в яких виникає під час розслідування, а також суб'єктним складом, задіяним у механізмі злочинів. Зважаючи на це перед слідчим виникає ряд завдань вирішення яких неможливо без залучення відповідного